

Iets minder voordeel BEX in 2014 op Koeien & Kansen-bedrijven

Aart Evers, Michel de Haan en Gerjan Hilhorst

In 2014 is het mestbeleid behoorlijk gewijzigd. Dit leidt in het algemeen tot meer mestafvoer en meer mestverwerking. Door scherp te voeren kan een bedrijf via BEX de stikstof- en fosfaatexcretie beperken. De Koeien & Kansen-bedrijven hebben aangetoond dat ze in 2014 9% minder stikstof en 14% minder fosfaat produceren dan forfaitaire normen. Dit leidt tot minder mestafvoer en mestverwerking dan bij de forfaitaire normen. Het BEX-voordeel was wel iets minder groot dan in 2013.

In 2014 is het mestbeleid flink op de schop gegaan: hogere excretienormen, meer grasland nodig voor derogatie, op bepaalde zandgronden minder plaatsingsruimte bij derogatie en introductie van verplichte mestverwerking voor intensieve bedrijven. Veel van deze beleidswijzigingen leiden tot een hoger mestoverschot en meer mest afvoeren en verwerken. Door scherp te voeren kan een bedrijf via BEX de stikstof- en fosfaatexcretie beperken. In 2014 is het de meeste Koeien & Kansen-bedrijven weer gelukt om met BEX aan te tonen dat ze minder stikstof en fosfaat produceren dan forfaitaire normen. Hierdoor kon fors bespaard worden op mestafvoer en mestverwerking. Door de aanscherping van het beleid en een andere voeding was het voordeel, met name bij stikstof, wat minder groot dan in 2013.

Wijzigingen in het beleid

In 2014 is het beleid op een aantal punten gewijzigd. In dit artikel kijken we hoe deze wijzigingen samen met een eventuele verandering van het bedrijfsmanagement tot een ander BEX-voordeel leidt voor de Koeien & Kansen-bedrijven. De belangrijkste beleidswijzigingen in 2014 waren:

- Vervallen van de 5% korting bij de forfaitaire excretienormen van stikstof en fosfaat.
- Vervallen van 5% korting van excretie bij de bedrijfsspecifieke excretie van stikstof en fosfaat.
- Aanscherping van de eis voor derogatie: geen 70% maar minimaal 80% grasland om aan derogatie mee te mogen doen.
- Verlaging van de gebruiksnorm dierlijke mest bij derogatiebedrijven op zuidelijke en oostelijke zandgronden: van 250 naar 230 kg N/ha.
- Bij derogatie mag geen fosfaatkunstmest meer worden aangevoerd.
- Introductie van verplichte mestverwerking bij bedrijven met een groot fosfaatoverschot waarbij hoeveelheid te verwerken mest niet alleen afhankelijk is van overschot, maar ook van de regio waar het bedrijf zich in bevindt. In 2014 moeten bedrijven in zuidelijke overschotgebieden 30% van hun fosfaatoverschot laten verwerken. In oostelijke overschotgebieden moet in 2014 15% verwerkt worden en in overige gebieden 5%.

Verwacht effect aanpassing beleid

Bij bedrijven die meer gras moeten telen om aan derogatie te voldoen kan het moeilijker zijn om in 2014 hetzelfde BEX voordeel te halen als in 2013 omdat er meer eiwitrijk voer in het rantsoen komt. Regels ten aanzien van hogere excretienormen, minder plaatsingsruimte en mestverwerking kunnen invloed hebben op de hoeveelheid mestafvoer en daardoor op het bemestingsniveau. Een lagere N-bemesting kan weer leiden tot minder grasopbrengst of een andere samenstelling van het voer.

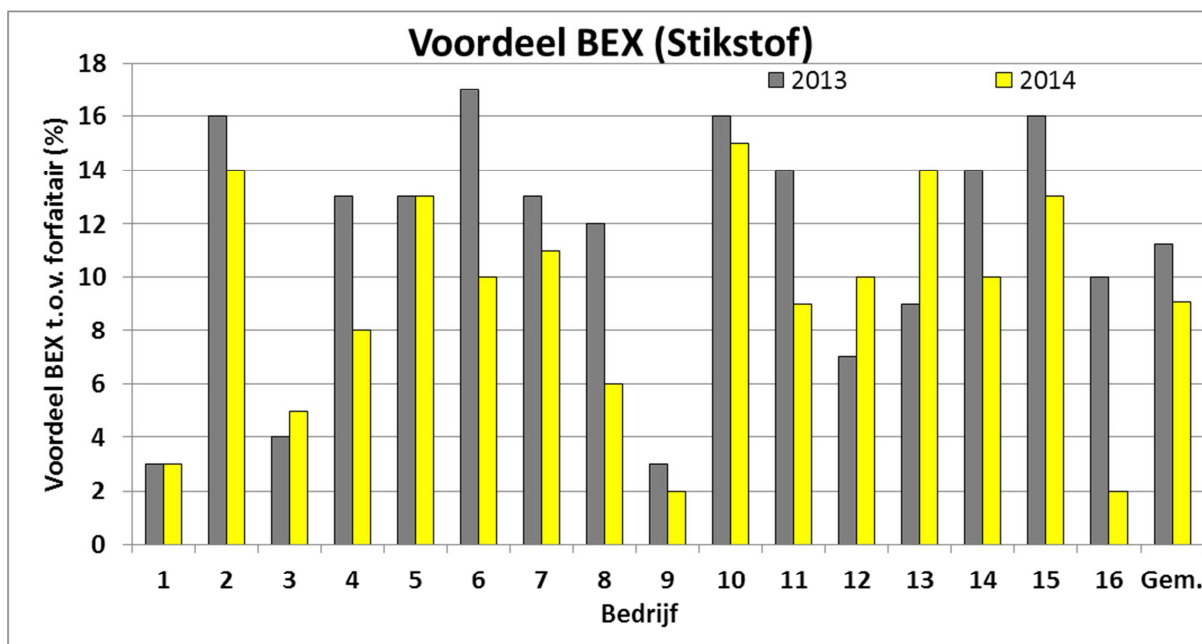
Minder voordeel voor stikstof

Alle Koeien & Kansen-bedrijven hebben met BEX een lagere stikstofexcretie dan bij forfaitaire normen. Dit voordeel komt door een lager RE-gehalte in het rantsoen dan het rantsoen waarop de forfaitaire normen zijn gebaseerd. Een lager RE-gehalte kan worden bereikt door voedermiddelen te voeren met een laag RE gehalte en veel VEM (zoals maïs of bepaalde bijproducten) of door verlaging van het RE-gehalte van voedermiddelen die doorgaans veel RE bevatten (lagere bemesting gras, zwaardere sneden of krachtvoer met weinig RE aankopen).

In Figuur 1 is te zien dat het gemiddelde Koeien & Kansenbedrijf in 2014 met BEX een 9% lagere stikstofexcretie heeft dan met forfaitaire normen. In 2013 was dat voordeel nog 11%. De 5% korting bij de forfaitaire normen is in 2014 verdwenen, maar de 5% korting bij de BEX-excretie ook. Dus dit is geen verklaring voor het lagere voordeel, in beide gevallen stijgt de excretie ca 5%.

In Figuur 1 is duidelijk te zien dat het voordeel van BEX bij sommige bedrijven in 2014 niet veel verandert ten opzichte van 2013 (zoals bedrijf 1, 5, en 10). De bedrijven 12 en 13 halen zelfs een groter voordeel. Op veel bedrijven neemt het BEX-voordeel voor stikstof echter af. Dit komt door meer RE in het rantsoen. Het hogere RE-gehalte kan verschillende oorzaken hebben. Een aantal bedrijven heeft meer vers gras in het rantsoen (hoog RE-gehalte) zoals bedrijf 6 en bedrijf 16. Er zijn ook veel bedrijven met minder maïs in het rantsoen (laag RE-gehalte) of bedrijven waarbij de RE-gehalten in graskuil of krachtvoer zijn toegenomen. Vaak spelen verschillende oorzaken een rol, maar bij bijna alle bedrijven die vanwege de aangepaste derogatie-eis minder maïs konden telen, is het aandeel maïs in het rantsoen en, daarmee het BEX-voordeel, afgenomen.

Figuur 1: Voordeel BEX bij productie stikstof uit dierlijke mest op Koeien & Kansen-bedrijven (als percentage van forfaitaire productie)

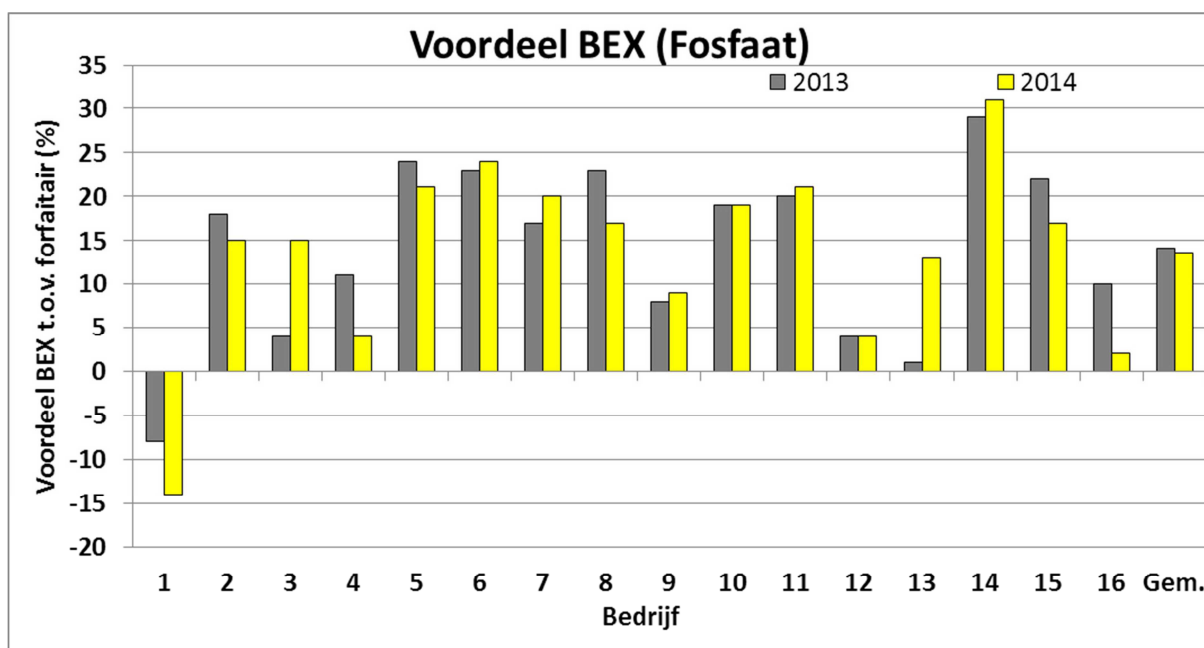

Minder effect fosfaatvoordeel BEX

De meeste Koeien & Kansen-bedrijven hebben met BEX een lagere fosfaatexcretie dan met de forfaitaire normen. Dit voordeel komt door een lager P-gehalte in het rantsoen dan het rantsoen waarop de forfaitaire normen zijn gebaseerd. Een lager P-gehalte kan worden bereikt door voedermiddelen te voeren met een laag P gehalte (zoals maïs of bepaalde bijproducten) of door verlaging van het P-gehalte van voedermiddelen die doorgaans veel P bevatten (gras(kuil) en/of krachtvoer). Bedrijf 1 haalt geen voordeel met BEX, dit komt omdat dit biologische bedrijf geen maïs voert maar vers gras, graskuil en krachtvoer dat vrij veel P bevat (eiwitrijk krachtvoer).

Figuur 2 laat zien dat het BEX-voordeel bij fosfaat met gemiddeld 14% ten opzichte van 2013 nauwelijks is veranderd. Bij veel bedrijven verandert er weinig. Bedrijf 3 en bedrijf 13 behalen een groter voordeel door minder vers gras te voeren en meer maïs of meer krachtvoer te voeren met een lager P-gehalte dan in 2013. Bij bedrijf 4 is het BEX voordeel kleiner omdat de gehalten van P in graskuil en krachtvoer zijn toegenomen. Bij bedrijf 8 en 16 is het voordeel kleiner door minder maïs te voeren en meer vers gras en/of graskuil (dat P-rijker is dan maïs). Bij veel bedrijven spelen een combinatie van factoren (andere P-gehalten of een andere verhouding in rantsoenbestanddelen) een rol. Gemiddeld is de BEX-winst voor P in 2014 vergelijkbaar met de BEX-winst voor P in 2013.

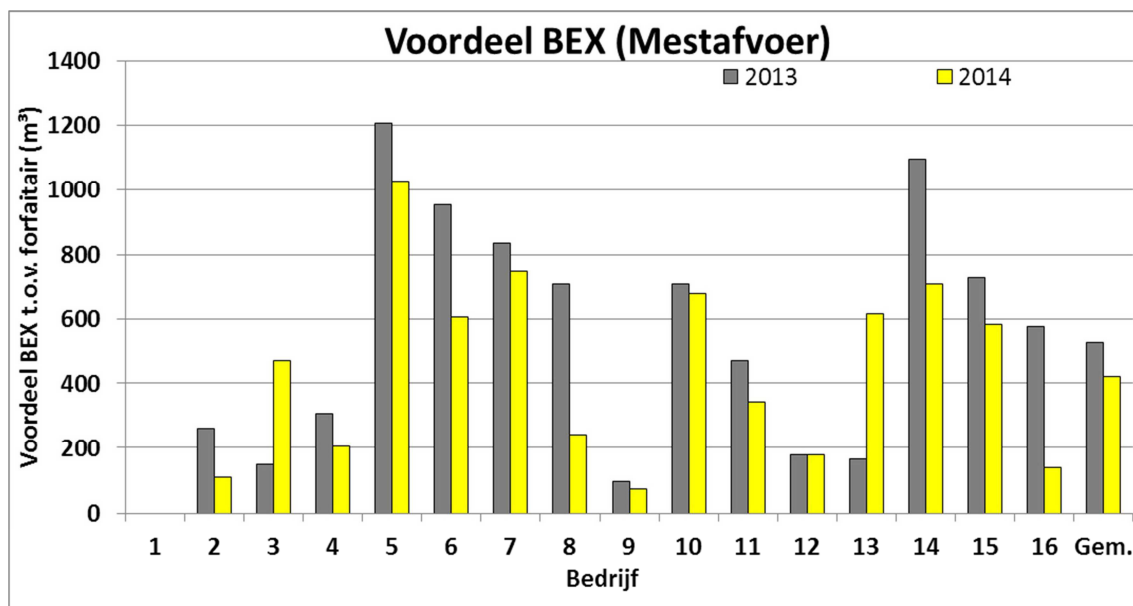
Figuur 2: Voordeel BEX bij productie fosfaat uit dierlijke mest op Koeien & Kansen- bedrijven (als percentage van forfaitaire productie)

Mestafvoer

In 2014 moesten 13 Koeien & Kansen-bedrijven mest afvoeren. Bij 3 bedrijven was fosfaat de bepalende factor voor mestafvoer en bij 10 bedrijven was stikstof dat. In Figuur 3 is te zien dat een gemiddeld Koeien & Kansenbedrijf 420 m³ mestafvoer kon besparen door te werken met BEX. In 2013 was dit voordeel nog ruim 100 m³ groter (meer BEX-voordeel voor stikstof dan in 2014). Bij een prijs van mestafvoer van € 12/m³ kan een gemiddeld Koeien & Kansenbedrijf in 2014 ruim € 5000 op kosten voor mestafvoer besparen door BEX toe te passen.

Figuur 3: Minder mestafvoer door voordeel BEX op Koeien & Kansen-bedrijven (m^3)

Mestverwerking

Sinds 2014 kan gebruik van BEX nog een extra voordeel hebben. Als BEX aantoont dat het fosfaatoverschot lager is dan bij forfaitaire excretie, is minder of helemaal geen mestverwerking meer nodig. Figuur 4 laat zien hoeveel kuub mestverwerking wordt bespaard door de fosfaatexcretie via BEX op de Koeien & Kansen-bedrijven te bepalen.

De bedrijven 4, 10, 14 en 15 liggen in overschotgebieden waar een verwerkingspercentage van 30% geldt in 2014. Deze bedrijven profiteren daarom ook het meest van BEX bij besparing op mestverwerking. De bedrijven 5, 6, 7, 8 en 11 hoeven helemaal geen mest meer te verwerken door het lagere aangetoonde fosfaatoverschot via BEX dan bij de forfaitaire excretie. Bedrijf 16 moet wel veel mest afvoeren en heeft bij afvoer een groot BEX-voordeel. Het bedrijf hoeft relatief weinig mest te verwerken, omdat het bedrijf in een gebied ligt met een verwerkingspercentage van slechts 5%. Het bedrijf heeft wel een behoorlijk BEX-voordeel bij stikstof, maar nauwelijks een BEX-voordeel bij fosfaat. Daarom is er wel een flinke besparing op mestafvoer, maar nauwelijks besparing bij mestverwerking.

Een gemiddeld Koeien & Kansenbedrijf moet bij forfaitaire fosfaatproductienormen in 2014 ongeveer 160 m^3 mest verwerken. Bij BEX moet gemiddeld ongeveer 75 m^3 verwerkt worden: een voordeel van 85 m^3 voor bedrijfsspecifiek managen en de bedrijfsspecifieke situatie via BEX aantonen. Bij verwerkingskosten van $\text{€ } 3,50/\text{m}^3$ levert BEX toepassen bijna $\text{€ } 300$ lagere verwerkingskosten op voor het gemiddelde Koeien & Kansen-bedrijf ten opzichte van toepassen van forfaitaire normen.

Figuur 4: Hoeveelheid mestverwerking op Koeien & Kansen-bedrijven in 2014 bij forfaitaire en BEX-fosfaatnormen.

